

5. Sheshukova T. G., Ponomarev S. V. Tehnologija audita finansovyh aktivov i objazatel'stv kreditnyh organizacij soglasno mezhdunarodnym standartam. Vestn. Permsk. un-ta. Jekonomika. 2013. Vyp. 2 (17). S. 37–47.
6. Pro zatverdzhennja Polozhennja (standartu) buhgalters'kogo obliku 13 "Finansovi instrumenty". M-vo finansiv Ukrai'ny. Polozhennja 30.11.2001 № 559. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.
7. Mizhnarodnyj standart finansovoi' zvitnosti 32 "Finansovi instrumenty: rozkryttja ta podannja". URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_029.
8. Mizhnarodnyj standart finansovoi' zvitnosti 9 "Finansovi instrumenty". URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_016.
9. Mizhnarodnyj standart finansovoi' zvitnosti 7 "Finansovi aktyvy: rozkryttja informacii". URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_007.
10. Polozhennja z mizhnarodnoi' praktyky audytu 1012 "Audyт pohidnyh finansovyh instrumentiv". URL : <http://www.ifrs.org.ua/mezhdunarodny-e-standarty-audita-msa-isa-ukrayins-ka-mova>.
11. Mizhnarodnyj standart finansovoi' zvitnosti 13 "Ocinka spravedlyvoi' vartosti". URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_068.
12. Mizhnarodnyj standart audytu 540 "Audyт oblikovyh ocinok, u tomu chysli oblikovyh ocinok za spravedlyvoju vartistju, ta pov'jazani z nymy rozkryttja informacii". URL : <http://www.apu.com.ua/msa>.
13. Boldujev M. V. Udoskonalennja organizacijno-metodychnyh norm ocinjuvannja systemy vnutrishn'ogo kontrolju pidprijemstva v procesi provedennja zovnishn'ogo audytu. Visn. Zaporiz'. nac. un-tu. 2011. № 1 (9). S. 21–27.

УДК 657.37

БЕЗВЕРХИЙ Костянтин, к. е. н., докторант кафедри обліку і оподаткування ДВНЗ "Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана"

ПРИНЦИП ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ СТОРОНАМИ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто принцип взаємодії із зацікавленими сторонами в інтегрованій звітності українських підприємств та способи його реалізації. Дослідження принципу взаємодії із зацікавленими сторонами в інтегрованій звітності українських підприємств в умовах інституційних перетворень здійснено в нерозривному зв'язку з виробничими та інтеграційними процесами. Надано рекомендації українським підприємствам щодо реалізації принципу взаємодії із зацікавленими сторонами під час підготовки до складання інтегрованої звітності.

Ключові слова: принцип, взаємодія, зацікавлені сторони, інтегрована звітність, стандарт.

© Безверхий К., 2018

ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2018. № 4 ===== 97

Безверхий К. Принцип взаємодія з зацікавленими сторонами в інтегрованої звітності підприємств. Розглянуто принцип взаємодія з зацікавленими сторонами в інтегрованої звітності українських підприємств і способи його реалізації. Дослідження принципу взаємодія з зацікавленими сторонами в інтегрованої звітності українських підприємств в умовах інституціональних трансформацій здійснено в нерозривній зв'язі з виробничими і інтеграційними процесами. Дані рекомендації українським підприємствам по реалізації принципу взаємодія з зацікавленими сторонами во время підготовки к складанню інтегрованої звітності.

Ключевые слова: принцип, взаємодія, зацікавлені сторони, інтегрована звітність, стандарт.

Постановка проблеми. Взаємодія із зацікавленими сторонами (ВЗС) є основоположним принципом підготовки, складання, подання та оприлюднення інтегрованої звітності підприємства відповідно до міжнародних основ інтегрованої звітності (англ. – *The International <IR> Framework*, далі *IRF*) [1]. Без належної ВЗС щодо відображення суттєвої інформації інтегрована звітність не буде відображати необхідну інформацію для всіх її користувачів з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Відсутність єдиних підходів до розкриття принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємств знижує інформаційний рівень наповнення такої звітності, а також ускладнює порівняння показників інтегрованої звітності різних підприємств між собою. Він наразі недостатньо використовується, тому актуальним є дослідження питань реалізації принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням визначення складу принципів інтегрованої звітності підприємства присвячено праці як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Л. Герасимова [2, с. 79] наголошує на важливості таких принципів, як орієнтація на майбутнє та стратегічна спрямованість. В. Гетьман [3, с. 8], Ю. Домашенко [4, с. 69], В. Костюченко [5, с. 1129], О. Кузьменко, [6, с. 107], Н. Лоханова [7, с. 315], М. Рибенцева [8] надають характеристику принципів інтегрованої звітності підприємства. Н. Єршова [9, с. 454], О. Кравченко [10, с. 363] та Л. Чхутіашвілі [11, с. 28] виділяють базові та додаткові принципи інтегрованої звітності. Р. Кузіна [12, с. 293] наводить аналіз впровадження провідних принципів інтегрованої звітності на підприємствах суспільного значення. В. Макаренко [13, с. 247] визначає суттєвість як провідний принцип інтегрованої звітності. Н. Малиновська [14] та Ф. Сафонова [15] досліджують практичну реалізацію принципів інтегрованої звітності. Однак, не зменшуючи вагомості наукових напрацювань зазначених авторів, слід відзначити, що питання реалізації принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємств не знайшли відображення в їх працях.

Метою цього дослідження є аналіз реалізації принципу взаємодія із зацікавленими сторонами в інтегрованій звітності українських підприємств.

Матеріали та методи. Інформаційною базою дослідження є міжнародне законодавство з питань ВЗС, міжнародні основи інтегрованої

звітності, інтегрована звітність українських підприємств. Теоретико-методологічною основою дослідження слугує діалектичний метод наукового пізнання та системний підхід до розкриття принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємств. Метод аналізу використовується для порівняння висвітлення принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємствами відповідно до вимог Стандарту взаємодії із зацікавленими сторонами AA 1000 SES та міжнародних основ інтегрованої звітності. Метод пізнання об'єкта дослідження ґрунтується на системному та синергетичному підходах, відповідно до яких реалізація принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємств розглядається в нерозривному зв'язку із забезпеченням процесу підготовки до складання інтегрованої звітності.

Результати дослідження. В попередніх дослідженнях висвітлено практичну реалізацію принципу стратегічного фокусу і орієнтації на майбутнє [16], а також принцип суттєвості в інтегрованій звітності корпоративних підприємств [17].

Розглядаючи принцип ВЗС, варто наголосити, що в *IRF* [1] відсутні настанови щодо ефективної взаємодії із зацікавленими сторонами. Тому для цього пропонується користуватися Стандартом взаємодії із зацікавленими сторонами AA 1000 SES (*Stakeholder Engagement Standard*) [18]. Характеристику принципів ВЗС наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Принципи взаємодії із зацікавленими сторонами
згідно з AA 1000 SES (*Stakeholder Engagement Standard*)**

Принцип	Характеристика
Суттєвість	Організація повинна знати, хто є її зацікавленими сторонами, а також якими є її інтереси, які інтереси зацікавлених сторін є для неї значимими
Повнота	Організації потрібно розуміти побоювання зацікавлених сторін, а саме їх погляди, потреби та очікувані результати діяльності, а також їх думки щодо значимих для них питань
Реагування	Організація повинна послідовно реагувати на суттєві питання, що стоять перед зацікавленими сторонами і самою організацією

Джерело: складено автором на основі [18].

Дотримання цих принципів ВЗС уможливить врахування їх інтересів при складанні інтегрованої звітності, а також забезпечить зворотний зв'язок між менеджментом підприємства, зовнішніми та внутрішніми користувачами такої звітності.

Також принцип ВЗС описується в Керівництві зі звітності у сфері стійкого розвитку *G4* [19, п. 4.1], де зазначається, що організація, яка готує звіт, повинна виявити сторони, зацікавлені в її діяльності, та пояснити в звіті, яким чином їх очікування та інтереси враховані при підготовці звіту.

Зацікавленими сторонами є як ті, хто внесли свій внесок у діяльність організації (наприклад, співробітники, акціонери і постачальники), так і ті, хто належать до неї (наприклад, вразливі верстви місцевого населення, групи громадянського суспільства). Розумні очікування й інтереси зацікавлених сторін є ключовим моментом для багатьох рішень, прийнятих при підготовці звіту [19, п. 4.1].

Зацікавлені сторони – це як організації або особи, на яких, згідно з розумним очікуванням, діяльність, продукція та/або послуги організації можуть суттєво впливати, так і ті, чий дії відповідно до розумних очікувань можуть вплинути на здатність організації успішно реалізувати свої стратегії і досягати поставлених цілей. Це визначення включає організації або особи, чий права, встановлені законом або міжнародними конвенціями, дають їм можливість безпосередньо пред'являти організації обгрунтовані позови [19, с. 101].

Пропонується розглянути інтегровані звіти українських підприємств, що складають звітність за *IRF* [1], інформуючи про ВЗС.

Показники ВЗС наведені в Керівництві зі звітності в сфері стійкого розвитку *G4* [19, п. 5.1; 20; 21] (табл. 2).

Таблиця 2

Показники, що характеризують взаємодію із зацікавленими сторонами відповідно до Керівництва зі звітності в сфері стійкого розвитку *G4*

Показник	Зміст
G4-24	Наводиться список груп зацікавлених сторін, з якими організація взаємодіє
G4-25	Описуються принципи виявлення і відбору зацікавлених сторін для взаємодії
G4-26	Розкривається підхід організації до взаємодії із зацікавленими сторонами, включаючи частоту взаємодії за формами і зацікавленими групами, а також повідомляється, чи були які-небудь елементи взаємодії здійснено спеціально як частини процесу підготовки звіту
G4-27	Висвітлюються ключові теми і побоювання, які були підняті зацікавленими сторонами в рамках взаємодії з організацією, а також те, як організація відреагувала на ці ключові теми і побоювання, в тому числі за допомогою підготовки своєї звітності

Джерело: складено автором на основі [19, с. 33].

Основні принципи ВЗС, що відображаються у звітності підприємства [20, с. 158] та Порядку взаємодії із зацікавленими сторонами [21, с. 2]: чесність, відкритість, нульова толерантність до корупції; дотримання законодавства України при проведенні робіт та забезпеченні комунікацій; достовірність інформації; відкриття комунікацій із зацікавленими сторонами на початковій стадії проекту, до його затвердження; надання інформації в зручний для зацікавлених сторін спосіб; використання найбільш зручних для зацікавлених сторін майданчиків, форм та способів розміщення інформації; відсутність будь-якої упередженості та дискримінації щодо зацікавлених сторін, незалежно від віку, статі, віросповідання, культурних традицій; забезпечення і підтримка двостороннього діалогу та зворотного зв'язку [20, с. 158].

Однак принципи використовуються значно ширше, ніж це передбачено Стандартом взаємодії із зацікавленими сторонами *AA 1000 SES* [18]. Проте відсутні такі принципи, як суттєвість і повнота. Отже, доречно запропонувати наводити принципи ВЗС окремо в основній частині інтегрованого звіту і розкривати в елементі "Основні принципи підготовки та презентації".

На основі зазначеного принципу взаємодії із зацікавленими сторонами побудовано карту зацікавлених сторін (табл. 3).

Карта зацікавлених сторін підприємства

Зацікавлені сторони	Сфера інтересів	Форма взаємодії	Інструмент взаємодії
Акціонери та інвестори	Сталий розвиток Компанії; прибуткова діяльність; покращання показників роботи; прозорість діяльності та звітності; позитивний імідж Компанії	Регулярне інформування; діалог	Річний звіт; фінансові звіти; перевірки; переговори; консультації
Співробітники	Позитивний імідж Компанії; сталий розвиток Компанії; покращання умов праці; особистий розвиток; соціальні гарантії та пільги	Діалог; регулярне інформування; виявлення думок та інтересів	Колективний договір; кодекс корпоративної етики; громадська приймальня; корпоративний сайт; електронні мережі; листування/відповіді на запити; опитування/анкетування; навчання
Профспілки	Виконання колективного договору; захист інтересів членів профспілки	Діалог; регулярне інформування; спільна діяльність	Колективний договір; конференції профспілок; комісія з трудових спорів; комісія з трудових питань; акції
Органи державної влади	Сталий розвиток галузі та країни; дотримання норм законодавства; погодження проєктів	Регулярне інформування; діалог; спільна діяльність; участь у заходах, організованих зацікавленими сторонами	Наглядова рада Компанії; зустрічі; наради; конференції; звіти; листування
Контролюючі органи	Дотримання вимог законодавства; моніторинг діяльності; дозволи та погодження	Регулярне інформування	Перевірки; звіти; листування
Органи місцевого самоврядування	Реалізація соціальних програм; забезпечення робочих місць; забезпечення енергоресурсами; тарифи на енергоносії; питання землевідведення; пом'якшення впливу діяльності Компанії на навколишнє середовище	Регулярне інформування; діалог; спільна діяльність	Листування; проєкти; акції
Засоби масової інформації	Прозорість діяльності; відкритість та доступність інформації; взаємовідносини з органами державної влади, органами самоврядування та громадськістю	Регулярне інформування; діалог	Прес-релізи; прес-конференції; інтерв'ю; розсилки новин; звіти
Фінансово-кредитні установи	Виконання договірних зобов'язань; повернення кредитів	Діалог; спільна діяльність	Переговори; договори; меморандуми; фінансові операції
Організації-партнери	Взаємовигідна співпраця; виконання зобов'язань; позитивний імідж компанії	Діалог; спільна діяльність	Корпоративний сайт; фінансові звіти; ділові зустрічі; переговори; консультації; проєкти; акції
Підприємства, постачальники	Виконання зобов'язань; своєчасність та надійність поставок; якість продукції (послуг)	Діалог; вивчення думок та інтересів	Тендерні процедури; договори; акти приймання-здачі робіт та послуг; опитування; листування
Споживачі	Якісні та безпечні товари і послуги; забезпечення енергоресурсами; стаке теплопостачання; тарифи на енергоносії	Діалог; вивчення думок та інтересів; участь у заходах, організованих зацікавленими сторонами	Корпоративний сайт; конференції; зустрічі; опитування/анкетування; форуми; виставки; публікації в ЗМІ; рекламні акції
Місцеві громади, громадські та благодійні організації	Пом'якшення впливу продукції і послуг на навколишнє середовище; партнерство для реалізації спільних проєктів	Регулярне інформування; діалог; участь у заходах, організованих зацікавленими сторонами	Консультації; громадські слухання; наради; круглі столи; акції; соціальні та благодійні програми
Науково-освітні заклади	Сталий науково-технічний розвиток; підвищення рівня освіти	Діалог; спільна діяльність; участь у заходах, організованих зацікавленими сторонами	Меморандуми; договори; проєкти; науково-дослідні роботи; конференції; круглі столи; семінари; виставки; курси підвищення кваліфікації; навчання

Джерело: складено автором на основі [20, с. 159–160].

Мета проведення комунікації із зацікавленими сторонами – запровадження нових форм взаємодії, що забезпечать розвиток фінансового, промислового, природнього, інтелектуального, людського, соціального капіталів на підприємстві.

Зацікавлені сторони підприємства, сфера їх інтересів та канали взаємодії представлено в *табл. 4*.

Таблиця 4

Зацікавлені сторони підприємства та канали взаємодії з ними в інтегрованому звіті

Зацікавлені сторони	Сфера інтересів	Канал взаємодії
Клієнти	Обслуговування клієнтів та досвід роботи	Вивчення думки споживачів; соціальні засоби комунікації
Працівники	Кар'єрні можливості; умови праці	Опитування працівників; кар'єрні дискусії (двічі на рік); внутрішні чати з керівництвом
Регулятори: <ul style="list-style-type: none"> • Аудиторська палата України; • Національний банк України; • Кабінет Міністрів України; • Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; • Міністерство інфраструктури України; • Міністерство фінансів України; • Міністерство економічного розвитку та торгівлі України; • Міністерство аграрної політики та продовольства України; • Світовий банк; • Європейський банк реконструкції та розвитку; • Агентство США з міжнародного розвитку; • Шведське агентство міжнародного співробітництва у сфері розвитку 	Зміна законодавства	Зустрічі з регуляторами; аналіз політики
Суспільство: <ul style="list-style-type: none"> • Міжнародна мережа BDO; • Європейська бізнес-асоціація; • Торгово-промислова палата України; • Форум фірм; • Партнери проекту КСВ; • Аудиторські та галузеві органи; • Британо-українська торгова палата; • Американська торгова палата 	Стратегічне партнерство; репутація	Наставництво і взаємодія; Голова Комітету ЄБА з СВБ (<i>Київ</i>); Голова Комітету з маркетингу ЄБА (<i>Дніпро</i>)

Джерело: складено автором на основі [22, с. 6].

Підприємства використовують Стандарт взаємодії із зацікавленими сторонами AA1000 [22, с. 14], щоб відобразити відносини та краще зрозуміти роль зацікавлених сторін, що впливають на ведення бізнесу. Проте в інтегрованому звіті деяких вітчизняних підприємств не розкрито

інструменти ВЗС або взагалі відсутній розділ щодо розкриття принципу ВЗС та перелік основних принципів ВЗС, а саме суттєвості, повноти, реагування, що передбачено Стандартом взаємодії із зацікавленими сторонами AA1000 [18].

В інтегрованій звітності вітчизняних підприємств [23, с. 142] наводиться перелік зацікавлених сторін за рівнями:

рівень суспільства:

- співробітники та їхні сім'ї;
- жителі територій діяльності;
- громадські організації;

міжнародний рівень:

- експерти й аналітичні центри;
- академічні кола та наукова спільнота;
- міжнародні організації;

рівень України:

- медіа;
- населення України загалом.

Взаємодія із зацікавленими сторонами регламентується Кодексом етики та ділової поведінки [24]. Для кожного виду зацікавлених сторін там прописані принципи взаємодії, а саме для: *працівників*: чесність; порядність; повага; сумлінність [24, с. 10]; *контрагентів*: чесність; порядність; законність; економічна доцільність; *місцевих громад, громадських організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування*: відкритість; партнерство; співробітництво [24, с. 11].

Наведені принципи ВЗС не відповідають переліку основних принципів, передбачених Стандартом взаємодії із зацікавленими сторонами AA1000 [18], а саме суттєвості, повноти, реагування, що вказує на доцільність включення їх в основну частину інтегрованого звіту в елементі "Основні принципи підготовки та презентації", як і для попередніх організацій. Також в інтегрованому звіті підприємства відсутні карта зацікавлених сторін, їх інтересів, форми та інструменти взаємодії.

Висновки. У процесі проведеного дослідження українських підприємств з'ясовано, що їх інтегрована звітність не містить такий окремий елемент, як "Основні принципи підготовки та презентації", що передбачено міжнародними основами інтегрованої звітності. З огляду на це, запропоновано розкрити принцип ВЗС для цілей підготовки, складання, подання та оприлюднення інтегрованої звітності підприємства в основній частині такої звітності. Для реалізації принципу ВЗС в інтегрованій звітності українських підприємств пропонується керуватися Стандартом взаємодії із зацікавленими сторонами AA 1000 SES. Вітчизняним підприємствам рекомендується використовувати цей принцип при розкритті таких елементів інтегрованої звітності, як огляд організації і зовнішнє середовище, управління, бізнес-модель, ризики та управління, стратегія і розподіл ресурсів, результати діяльності, перспективи на майбутнє, основні принципи підготовки та презентації.

У подальших наукових дослідженнях планується зосередити увагу на реалізації в інтегрованій звітності українських підприємств принципу стратегічного фокусу й орієнтації на майбутнє. порушені в статті питання не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *The International <IR> Framework*. URL : <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>.
2. Герасимова Л. Н. Необходимость отражения в бухгалтерском учете информации нефинансового характера. Учет. Анализ. Аудит. 2015. № 1. С. 77–81.
3. Гетьман В. Г. О концептуальных основах и структуре международного стандарта по интегрированной отчетности. Междунар. бух. учет. 2013. № 44 (338). С. 2–15.
4. Домашенко Ю. В. Інтегрована звітність: вдосконалений облік операцій як показник ефективності діяльності. Економіч. вісн. Нац. гірничого ун-ту. 2013. № 1. С. 65–72.
5. Костюченко В. М., Богатир Н. В. Інтегрована звітність як інноваційна модель звітності корпоративних підприємств України. Глобальні та національні економіки. 2015. № 8. С. 1126–1130.
6. Кузьменко О. А., Абросимова М. В. Интегрированная отчетность – новая модель отчетности для российских корпораций. Академ. вестн. 2014. № 1. С. 102–113.
7. Лоханова Н. О. Інтеграційні процеси в обліку в умовах інституціональних перетворень : монографія. Херсон : Грін Д.С., 2012. 400 с.
8. Рыбенцева М. С., Храмова В. Е. Интегрированная отчетность как основа повышения существенности учетной информации. URL : <http://ej.kubagro.ru/2016/06/pdf/101.pdf>.
9. Єршова Н. Ю. Розвиток методологічних основ формування інтегрованої звітності. Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. 2016. Вип. 1 (1). С. 451–459. Серія : Економіка.
10. Кравченко О. В., Овчарова Н. В. Теоретичні та методичні засади формування інтегрованої звітності в Україні. Економіка та суспільство. 2016. № 6. С. 359–366.
11. Чхутиашвили Л. В. Аудит интегрированной отчетности компаний в условиях интеграции России в систему мировой экономики и международной экологической безопасности. Мониторинг правоприменения. 2014. № 2. С. 24–28.
12. Кузіна Р. В. Формування системи корпоративної звітності: теорія, методологія та організація : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 – Бух. облік, аналіз та аудит. Одеса, 2016. 591 с.
13. Макаренко В. Ю. Визначення суттєвості як провідного принципу формування інтегрованої звітності. Бізнес Інформ. 2018. № 3. С. 247–251.
14. Малиновская Н. В. Интегрированная отчетность: информационное значение, принципы составления : монография. М. : Фин. ун-т, 2015. 160 с.
15. Сафонова Ф. Ю. Методика формирования интегрированного отчета : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.12 – Бух. учет, статистика. СПб., 2014. 227 с.
16. Безверхий К. В. Практична реалізація принципу стратегічного фокусу і орієнтації на майбутнє в інтегрованій звітності корпоративних підприємств України. Облік і фінанси. 2018. № 1 (79). С. 13–20.

17. *Безверхий К. В.* Принцип суттєвості та його практична реалізація в інтегрованій звітності корпоративних підприємств. Наук. вісн. Нац. акад. статистики, обліку та аудиту : зб. наук. праць. 2018. № 3. С. 16–33
18. *AA1000 Stakeholder Engagement Standard.* URL : <http://www.accountability.org/standards>.
19. *Руководство по отчетности в области устойчивого развития G4.* URL : <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiRl4OkpOLZAhXkYpoKHboBB-0QFggnMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.globalreporting.org%2Fresourcelibrary%2FRussian-G4-Part-One.pdf&usq=AOvVaw0SfWbfofYHb4lANxi3hgm>.
20. *Наводимо лад: річний звіт за 2015 рік НАК "НАФТОГАЗ Україна".* URL : <http://www.naftogaz.com/files/Zvity/Naftogaz-Annual-report-2015.pdf>.
21. *Порядок взаємодії із зацікавленими сторонами.* URL : http://www.naftogaz.com/files/official_documents/Procedure_for_Interaction_with_Stakeholders_UA.pdf.
22. *BDO Ukraine Integrated Report 2016.* URL : https://www.bdo.ua/getattachment/%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81/%D0%9F%D1%80%D0%BE-BDO-%D0%B2-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%96%D0%BD%D1%96/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-BDO/BDO_report_2017_web.pdf.aspx?lang=uk-UA.
23. *Інтегрований звіт, 2015 "Фінансові та нефінансові результати".* URL : https://dtek.com/content/files/godovie_otchety_ukr/dtek_report_ukr_2015_preview.pdf.
24. *Кодекс етики та ділової поведінки ДТЕК.* URL : https://dtek.com/content/files/dtek_kodeks_etiki_ua_print2.pdf.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2018.

Bezverkhyy K. The principle of interoperability with stakeholders in integrated reporting of ukrainian enterprises.

Background. Stakeholder engagement is a fundamental principle for the preparation, compilation, submission and disclosure of integrated reporting by the enterprise in accordance with the international principles of integrated reporting. The above principle is not sufficiently covered for the purpose of preparing, compiling, submitting and disclosing the integrated reporting of an enterprise. Therefore, the actual issue is the implementation of the principle of interaction with stakeholders in the integrated reporting of Ukrainian enterprises.

Analysis of recent research and publications in this direction indicates that among scientists there are discussions in order to implement the principle of interaction with the interested parties in the integrated reporting of Ukrainian enterprises. A small number of existing works is devoted to its use with the peculiarities of domestic business entities. However, the implementation of the principle of interaction with stakeholders in integrated reporting can bring it to a qualitatively new level, which is formulated in ***the aim*** of the research.

Materials and methods. Research materials include international legislation on interactions with stakeholders, international framework for integrated reporting, integrated reporting of Ukrainian enterprises. To achieve this goal, such scientific methods as analysis, the dialectical method of scientific knowledge, generalization and modeling were used.

Results. The research of the principle of interaction with the stakeholders in the integrated reporting of Ukrainian enterprises in the context of institutional transformations is carried out in an inextricable connection with the production and integration processes.

Recommendations were developed for Ukrainian enterprises (DTEK, NJSC "NaftoGaz Ukraine", LLC "BDO") regarding the implementation of the principle of interaction with the interested parties during preparation for the compilation of integrated reporting.

Conclusion. In the course of the research of integrated reporting of Ukrainian enterprises (DTEK, NJSC "NAFOGAZ Ukraine", LLC "BDO") it was found that such reporting does not contain a separate element of integrated reporting as "the basic principles of preparation and presentation", provided by the international bases of integrated reporting. It was offered to disclose the principle of interaction with stakeholders for the purpose of preparing, compiling, submitting and disclosing the integrated reporting of an enterprise in the main part of such reporting. In order to implement the principle of interaction with stakeholders in the integrated reporting of Ukrainian enterprises, it is suggested that the Standard AA 1000 SES interact with the stakeholders.

Keywords: principle, interaction, stakeholders, integrated reporting, standard.

REFERENCES

1. *The International <IR> Framework.* URL : <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>.
2. *Gerasimova L. N.* Neobhodimost' otrazhenija v buhgalterskom uchete informacii nefinansovogo haraktera. *Uchet. Analiz. Audit.* 2015. № 1. S. 77–81.
3. *Get'man V. G.* O konceptual'nyh osnovah i strukture mezhdunarodnogo standartu po integrirovanoj otchetnosti. *Mezhdunar. buh. uch.* 2013. № 44 (338). S. 2–15.
4. *Domashenko Ju. V.* Integrovana zvitnist': vdoskonalenyj oblik operacij jak pokaznyk efektyvnosti dijal'nosti. *Ekonomich. visn. Nac. girnychogo un-tu.* 2013. № 1. S. 65–72.
5. *Kostjuchenko V. M., Bogatyr N. V.* Integrovana zvitnist' jak innovacijna model' zvitnosti korporatyvnyh pidpryjemstv Ukraїny. *Global'ni ta nacional'ni ekonomiky.* 2015. № 8. S. 1126–1130.
6. *Kuz'menko O. A., Abrosimova M. V.* Integrirovannaja otchjotnost' – novaja model' otchjotnosti dlja rossijskih korporacij. *Akadem. vestn.* 2014. № 1. S. 102–113.
7. *Lohanova N. O.* Integracijni procesy v obliku v umovah instytucional'nyh peretvoren' : monografija. Herson : Grin D.S., 2012. 400 s.
8. *Rybenceva M. S., Hramova V. E.* Integrirovannaja otchetnost' kak osnova povyshenija sushhestvennosti uchetoj informacii. URL : <http://ej.kubagro.ru/2016/06/pdf/101.pdf>.
9. *Jershova N. Ju.* Rozvytok metodologichnyh osnov formuvannja integrovanoi' zvitnosti. *Nauk. visn. Uzhgorod. un-tu.* 2016. Vyp. 1 (1). S. 451–459. Serija : *Ekonomika.*
10. *Kravchenko O. V., Ovcharova N. V.* Teoretychni ta metodychni zasady formuvannja integrovanoi' zvitnosti v Ukraїni. *Ekonomika ta suspil'stvo.* 2016. № 6. S. 359–366.
11. *Chhutiashvili L. V.* Audit integrirovanoj otchetnosti kompanij v uslovijah integracii Rossii v sistemu mirovoj jekonomiki i mezhdunarodnoj jekologicheskoy bezopasnosti. *Monitoring pravoprimerenija.* 2014. № 2. S. 24–28.
12. *Kuzina R. V.* Formuvannja systemy korporatyvnoi' zvitnosti: teorija, metodologija ta organizacija : dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.09 – Buh. oblik, analiz ta audyt. Odesa, 2016. 591 s.
13. *Makarenko V. Ju.* Vyznachennja suttjevosti jak providnogo pryncypu formuvannja integrovanoi' zvitnosti. *Biznes Inform.* 2018. № 3. C. 247–251.
14. *Malinovskaja N. V.* Integrirovannaja otchetnost': informacionnoe znachenie, principy sostavlenija : monografija. M. : Fin. un-t, 2015. 160 s.
15. *Safonova F. Ju.* Metodika formirovanija integrirovannogo otcheta : dis. ... kand. jekon. nauk : 08.00.12 – Buh. uch., statistika. SPb., 2014. 227 s.
16. *Bezverhyj K. V.* Praktychna realizacija pryncypu strategichnogo fokusu i orijentacii' na majbutnje v integrovani' zvitnosti korporatyvnyh pidpryjemstv Ukraїny. *Oblik i finansy.* 2018. № 1 (79). S. 13–20.

17. *Bezverhyj K. V.* Pryncyp suttjevosti ta jogo praktychna realizacija v integrovanih zvitnosti korporatyvnyh pidpryjemstv. *Nauk. visn. Nac. akad. statystyky, obliku ta audytu : zb. nauk. prac'*. 2018. № 3. S. 16–33.
18. *AA1000 Stakeholder Engagement Standard*. URL : <http://www.accountability.org/standards>.
19. *Rukovodstvo po otchetnosti v oblasti ustojchivogo razvitija G4*. URL : <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiR14OkpOLZAhXkYpoKHboBB-0QFggnMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.globalreporting.org%2Fresource%2FRussian-G4-Part-One.pdf&usq=AOvVaw0SfWbfOfYHB4lANlxi3hgm>.
20. *Navodymo lad: richnyj zvit za 2015 rik NAK "NAFTOGAZ Ukrain'a"*. URL : <http://www.naftogaz.com/files/Zvity/Naftogaz-Annual-report-2015.pdf>.
21. *Porjadok vzajemodii' iz zacikavlenymy storonamy*. URL : http://www.naftogaz.com/files/official_documents/Procedure_for_Interaction_with_Stakeholders_UA.pdf.
22. *BDO Ukraine Integrated Report 2016*. URL : https://www.bdo.ua/getattachment/%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81/%D0%9F%D1%80%D0%BE-BDO-%D0%B2-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%96%D0%BD%D1%96/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-BDO/BDO_report_2017_web.pdf.aspx?lang=uk-UA.
23. *Integrovanyj zvit, 2015 "Finansovi ta nefinansovi rezul'taty"*. URL : https://dtek.com/content/files/godovie_otchety_ukr/dtek_report_ukr_2015_preview.pdf.
24. *Kodeks etyky ta dilovoi' povedinky DTEK*. URL : https://dtek.com/content/files/dtek_kodeks_etiki_ua_print2.pdf.